

Brev till *Revolutionary History* Vol. 7, No. 4, (2000), s. 237-239 från *Tim Wohlforth*

Trotskismen på Cuba

Gary Tennant och *Revolutionary History* ska ha beröm för den stora mängd information om trotskismen på Kuba som de dragit fram i ljuset.¹ Det ger en bild av en heroisk, om än inte särskilt lyckosam, kamp av trotskistiska arbetare, många av dem med höga poster inom arbetarrörelsen.

Jag har dock ett problem med Garys antagande. Om jag förstår honom rätt, är han övertygad om att de kubanska trotskisterna, från deras tidigaste dagar till idag, har avvikit från ortodox trotskism i en riktning som han kallar ”trotskismens ’nationella frigörelse’-tendens”. De gjorde så genom att delta i olika block, ansluta sig till och manövrera med småborgerliga revolutionära formationer (till exempel Grau San Martíns valkampanj, Joven Cuba och Fidel Castro). Jag motsäger inte Garys fakta, och åtminstone i några fall kan jag hålla med om hans politiska kritik. Jag mötte gruppens ledare i mitten av 1980-talet och kan hålla med om att de gjorde en politisk bedömning av Castros regim som var alltför positiv, åtminstone för mig. Min oenighet ligger i hans antydning att om de kubanska trotskisterna bara hade hållit sig på den raka och smala vägen, skulle de ha...? Fått framgång? Till och med gripit makten? Jag tror att det är mer rimligt att en mer ortodox inriktning skulle ha gjort dem ännu mer isolerade, och varit ännu mindre framgångsrik. Jag grundar detta på erfarenheten av starkt ortodoxa trotskistiska grupper på andra platser under samma period.

Gary ställer aldrig frågan om varför hängivna ofördärvade revolutionärer, som de kubanska trotskisterna, frestades att genomföra det som han anser vara avvikelser från den raka och smala vägen. Det förefaller ganska uppenbart att den revolutionära dynamiken i Kuba, liksom i Bolivia och andra latinamerikanska länder, utvecklades utanför den trotskistiska kretsen, som breda radikala nationella rörelser, med småborgerligt ledarskap och luddiga politiska program. Ganska naturligt försökte de kubanska trotskisterna finna vägar till att knyta an till dessa nya krafter. De valde inte alltid de bästa metoderna. Ändå var instinkten sund; bättre, tror jag, än Garys bekymmer om att upprätthålla en doktrinär renhet.

Men varför gick revolutionen förbi trotskismen och dess formler? Gary verkar inte vara medveten om frågan, och gör därför inga försök att besvara den. Grunden för ett svar ligger i att placera den kubanska trotskismen i ett realistiskt sammanhang, den kubanska ekonomin och efterkrigsvärlden. Inom denna kontext skulle han ha tvingats ställa frågan om *själva doktrinen*.

Det vi kan kalla ’permanentism’ är sammansatt av följande element:

- Varken bourgeoisien eller småbourgeoisien har längre förmåga att genomföra den demokratiska och antiimperialistiska revolutionen.
- För en seger krävs arbetarklassen och ett revolutionärt – läs ett ’trotskistiskt’ – parti i ledningen.
- Denna revolution måste vara permanent, i den mening att den omedelbart övergår i en socialistisk revolution och upprättar en arbetarstat.
- Den revolutionära regimens framgång beror av revolutionens utbredning till avancerade industriella nationer som kan hjälpa de efterblivna nationerna till utveckling.

¹ Wohlforth syftar på Gary Tennants arbete [Karibiens dolda pärla - trotskismen på Kuba](#) som finns på marxistarkivet i svensk översättning. – Red anm..

Trotskister efter kriget, speciellt de som var påverkade av Fjärde Internationalens Internationella och Förenade Sekretariat, har tenderat att helt negligera den fjärde punkten. Om man emellertid studerar de diskussioner som ägde rum vid den tid då teorin om Permanenta revolutionen först lades fram, ser man att detta är den kritiska punkten. Mindre utvecklade nationer har helt enkelt inte en intern ekonomi som tillåter en utveckling i socialistisk riktning.

Kubas speciella karaktär, med dess monokulturella sockerekonomi, gör det långt mer beroende av yttre faktorer än vad Ryssland var 1917. Det är naturligtvis absurt att tro att man kan bygga en livaktig socialistisk stat på basis av en isolerad ekonomi i en ö-nation. I Kubas fall är de tillgängliga resurserna, både för industriell utveckling och för att erbjuda befolkningen social service, fullständigt beroende av sockerpriset på världsmarknaden. Det liknar mest ett produktionskooperativ inom en enskild kapitalistisk stat. Då alla nationer idag ingår i en global ekonomi, befinner sig de som producerar jordbruksvaror längst ner på totempålen. Dessa nationer tvingas att tävla med varandra och att pressa priserna på de varor de producerar. Världsmarknadssystemet fungerar så att rikedomar från de fattigare nationerna överförs till de rikare, och är inte till mycket hjälp när man försöker skrapa ihop resurser för att utveckla landets ekonomi för att ge folket ett bättre liv.

Den bipolära världen under 1950- och 60-talen karakteriserades av industrialiserade länder i väst, som upplevde ekonomisk uppgång, och ett militärt likvärdigt sovjetiskt block i öst. Ändå vimlade det av revolutionära möjligheter i underutvecklade länder som Kuba. Inga vettiga revolutionärer i Tredje världen kunde, när de väl kommit till makten, vänta sig att bli räddade av någon revolution i en industriell nation. Alternativet var stöd från Sovjet-blocket.

Den kubanska erfarenheten är ett talande exempel. Castros revolution var 'permanent' i den meningen att han fann det nödvändigt att krossa de kapitalistiska förhållandena på ön för att hålla fast vid en antiimperialistisk kurs. Castro tog en obanad väg, en som inte återfinns i någon trotskistisk text som skrivits före 1959. Som ersättning för sovjetiskt stöd införde han den stalinistiska regeringsmodellen och struntade i införandet av demokratiskt arbetarklassstyre. En del av det pris Castro betalade var förföljelsen av de lokala trotskisterna. Han bekämpade de gamla kommunistpartimedlemmarna inom sitt nya enhetsparti bara då han märkte att de utmanade hans personliga ledarskap.

Skulle en trotskistiskt ledd regim ha erbjudits sovjetiskt stöd? Att ställa frågan är att besvara den. Futtig som den var, var det ändå det sovjetiska stödet som utgjorde den kritiska skillnad som tillät Castro att erbjuda sitt folk en rimlig levnadsstandard. Idag², utan detta stöd, har livet i Kuba försämrats avsevärt. Till Castros meriter ska räknas att han gjorde försök att diversifiera Kubas ekonomi. Han lärde dock av erfarenhet att sådana försök måste underordnas en effektiv produktion av så mycket socker som möjligt.

Vi måste lägga till ytterligare en svårighet. En trotskistiskt ledd kubansk regering skulle förmodligen tillåta folket att avsätta den om de så önskade (om jag har fel i detta antagande skulle den resulterande staten bara ha skiljt sig i fråga om namnet från den nuvarande). I brist på resurser, och därför oförmögen att erbjuda ett gott liv, skulle en sådan regering ha blivit offer för en demokratisk kontrarevolution. Sandinisternas experiment i Nicaragua utgör ett trist exempel på en sådan process.³

² Wolforths artikel är från år 2000. Idag är läget betydligt bättre för Kuba, bl a pga av samarbetet med Venezuela. – Red anm.

³ Om utvecklingen i Nicaragua, se text debatten mellan Paul Le Blanc och Lloyd D'Aguilar: [Valnederlaget i Nicaragua](#), [Nicaragua - blandekonomins förrådiska fallgrop](#) och [Nicaragua och revolutionär marxism](#) – Red anm.

Det är en grov felläsning av marxismen att påstå att socialism är möjlig i varje land vid varje tidpunkt. Det skulle verkligen vara adventuristiskt att försöka ta makten och utlova en socialism som helt enkelt inte var objektiv möjlig. Sådana påståenden har emellertid varit populära i trotskistiska kretsar, speciellt på 1960-talet. Betyder då detta att revolutionärer inte kan göra något under förhållanden som dessa? Jo, de kan stärka arbetarrörelsen, försvara arbetarnas levnadsstandard, motarbeta imperialistiskt inflytande och samarbeta med andra, inklusive icke-socialister, i en rad olika projekt.

Min tanke är att de kubanska trotskisternas svaga ageranden under 1950- och 60-talen snarare berodde på, åtminstone till en viss grad, deras 'permanentism' än deras avvikelse från denna.

De personer som jag mötte föreföll mig vara personer av högsta moraliska kaliber. De två ord som kommer för mig när jag tänker på dem är 'heroisk' och 'tragisk'. Dessa arbetare satt i fängelse under Batistas tid, och återigen under Castros. Jag skulle inte klandra dessa kamrater när de, efter fem år i fängelse, gick med på att upplösa sitt marginaliserade lilla parti. Skulden för POR(T):s upplösning ligger hos Castro och hans amerikanska supportere, som Jack Barnes, inte hos Ferrera-familjen.

Jag kommer ihåg en gammal man som bodde i en liten fuktig lägenhet i den gamla delen av Havanna, hans hustru, politisk kamrat under decennier, en son som fått namn efter Trotskij och arbetade i byggnadsindustrin och var facklig representant, och två piggögda barn. Innan vi reste gav min vän och jag dem en hög trotskistiska böcker, nyligen tryckta i Mexico, och en fläkt. Den svettande familjen verkade mest entusiastisk för böckerna.

Tim Wohlforth

Översättning: *B. Svensson*